

penance or magical rites; सूक्ष्मात् सूक्ष्मतमोऽणीयान् शीघ्रत्वं लघिमागुणः । महिमाशेषपूज्यत्वात् प्राप्तिर्नाप्राप्यमस्य यत् ॥ प्राकाम्यस्य व्यापित्वादीशित्वं चेश्वरो यतः । वशित्वाद्दशिमा नाम योगिनः सप्तमो गुणः ॥ यत्रेच्छा स्थानमप्युक्तं यत्र कामावसायिता ॥ Mark. P. 40. 31-33. -10 Fried meat. -11 The rutting of elephants. -तिः *m.* 1 An epithet of Śiva. -2 Of Viṣṇu. -3 Of a class of Manes. -Comp. -अर्थम् *ind.* for the sake of prosperity. -कर्मन् *n.* any auspicious or festive rite. -काम *a.* desirous of prosperity. (-मः) 1 a minister of state. -2 an epithet of Brihaspati. -कालः a happy or auspicious hour. -कीलः 1 a hole, pit. -2 a meat. -3 a cellar, an underground room. -कृत *m.* 1 an epithet of Śiva. -2 a class of Manes. -कृत्यम् see भूतिकर्मन्; श्रोत्रियः श्रोत्रियं साधुं भूतिकृत्येष्वभोजयन् Ms. 8. 393. -गर्भः an epithet of Bhavabhūti. -दः an epithet of Śiva. -विधानम् the lunar mansion called धनिष्ठा. -भूषणः an epithet of Śiva. -वाहनः an epithet of Śiva. -सृज् *a.* creating welfare. भूतिकम् 1 Camphor. -2 Sandalwood. -3 *N.* of a medicinal plant (Mar. कायफल).

भूमत् *a.* Possessed of land or earth. -*m.* A king, sovereign.

भूमन् *m.* [बहुर्भावः बहु इमनिच् इलोपे भ्वादेशः Tv.] 1 A great quantity, abundance, plenty, large number; भूमना रसानां गहनाः प्रयोगः Māl 1. 4; संभूयेव सुखानि चेतसि परं भूमान-मातन्वते 5. 9; Ch. Up. 1. 5. 4. -2 Wealth. -3 Virāṭ Puruṣa, the Supreme Being (ब्रह्मन्); यो वै भूमा तत् सुखम् Ch. Up. 7. 23. 1; Bhāg. 5. 18. 30. -*n.* 1 The earth. -2 A territory, district, piece of ground. -3 A being, creature. -4 Plurality (of number); आपः स्त्रीभूमि Ak.; cf. पुंभूमन्.

भूमय *a.* (-यी *f.*) Earthen, earthly, made of or produced from earth.

भूमयति Den. P. To augment, increase.

भूमिः *f.* [भवन्त्यस्मिन् भूतानि, भूमि किञ्च वा ङीप्] 1 The earth (opp. स्वर्ग, गगन or पाताल); यौर्भूमिरापो हृदयं यमश्च Pt. 1. 182; R. 2. 74. -2 Soil, ground; उत्खातिनी भूमिः Ś. 1; विद्वरभूमिः Ku. 1. 24. -3 A territory, district, country, land; विदर्भभूमिः. -4 A place, spot, ground, plot of ground; प्रमदवनभूमयः Ś. 6; अधित्यकाभूमिः N. 22. 41; R. 1. 52; 3. 61; Ku. 3. 58. -5 A site, situation. -6 Land, landed property. -7 A story, the floor of a house; as in सप्तभूमिकः प्रासादः; प्रासादैर्नैकभूमिभिः Rām. 4. 33. 8. -8 Attitude, posture. -9 A character or part (in a play); cf. भूमिका. -10 Subject, object, receptacle; विश्वासभूमि, स्नेहभूमि &c.; मात्राणि कर्माणि पुरं च तासां वदन्ति हैकादशवीर भूमीः Bhāg. 5. 11. 9. -11 Degree, extent, limit; प्रकुपितमभिसारणे-सुनेतुं प्रियमियती ह्यबलाजनस्य भूमिः Ki. 10. 58. -12 The tongue. -13 The number 'one'. -14 The area. -15 The base of any geometrical figure. -Comp. -अनन्तरः a king of an adjacent district. -अनृतम् false evidence concerning land; सर्वं भूम्यनृते हन्ति मा स्म भूम्यनृतं वदीः Ms. 8, 99.

-आमलकी, -आली *N.* of a plant; स्याद् भूम्यामलकी तित्ता कषाया मधुरा हिमा Bhāva. P. -इच्छा a desire for lying on the ground. -इन्द्रः, -ईश्वरः 1 a king, sovereign; सभा ते भाति भूमिन्द्र सुधर्मातोऽधिका क्षितौ Sūktisundara 5. 28. -2 a mountain; आस्ते गुरुः प्रायशः सर्वराज्ञां पश्चाच्च भूमिन्द्र इवाभियाति Mb. 6. 20. 11. -कदम्बः a kind of Kadamba. -कम्पः an earthquake. -कूश्मण्डः liquorice (Mar. ज्येष्ठी-मध). -खर्जूरीका, -खर्जूरी a variety of date tree; 'भूमि-खर्जूरीका.....दुरारोहा मृदुच्छदा' Bhāva. P. -गत *a.* fallen to the earth. -गतेः, -गुहा a hole in the ground. -गृहम् a cellar, an underground chamber. -गोचरः a man. -चलः, -चलनम् an earthquake; दशग्रीवः समाधूतो यथा भूमिचलेऽचलः Rām. 6. 59. 61. -छत्रम् a mushroom. -ज *a.* earth-born, born or produced from the earth. (-जः) 1 the planet Mars. -2 an epithet of the demon Naraka. -3 a man. -4 the plant भूमिम्ब. (-जा) an epithet of Sitā. -जीविन् *a.* living on (the produce of) land; an agriculturist. (-*m.*) a Vaiśya. -(मिं) जयः Uttara, the son of Virāṭa; Mb. 4. -तनयः the planet Mars. -तलम् the surface of the earth. -दानम् a grant of land. -दुन्दुभिः 'earth-drum', as a pit covered over with skins. -देवः a Brāhmaṇa; शिष्ट्वा वा भूमिदेवानां नरदेवसमागमे Ms. 11. 82. -धरः 1 a mountain. -2 a king. -3 the number 'seven'. -नाथः, -पः, -पतिः, -पालः, -भुज् *m.* 1 a king, sovereign; तत्तत् भूमिपतिः पत्न्यै दर्शयन् प्रियदर्शनः R. 1. 47. -2 a Kṣatriya. -पक्षः a swift or fleet horse. -परिमाणम् square measure. -पिशाचम् the wine-palm. -पुत्रः the planet Mars. -पुरन्दरः 1 a king. -2 *N.* of Dilipa. -प्र *a.* filling the earth; भूमिप्राप्तस्य कीर्तिर्भवति Ait. Ār. 2. 5. 3. -बुध्न् *a.* having the earth for a bottom; Ch. Up. -भागः a spot or portion of ground. -भृत् *m.* 1 a mountain. -2 a king. -मण्डा a kind of jasmine. -रक्षकः 1 a guardian of a country. -2 a swift or fleet horse. -रथिकः a ground charioteer; तद् यथा भूमिरथिको भूमौ रथमालिख्य योग्यां करोति । सा तस्य योग्या प्रयोगकाले सौकर्यमुत्पादयति ŚB. on MS. 7. 2. 15. -रुहः a tree; A. Rām. 7. 4. 21. -लाभः death (lit. returning to the dust of the earth). -लेपनम् cow-dung. -वर्धनः, -नम् a dead body, corpse; यो न याति प्रसंख्यानमस्पष्टो भूमिवर्धनः Mb. 3. 35. 7. -शय *a.* sleeping on the ground. (-यः) 1 a wild pigeon. -2 a child, boy. -3 any animal living in the earth. -4 *N.* of Viṣṇu; भूशयो भूषणो भूतिः V. Sah. -शयनम्, -शय्या sleeping on the ground. -सत्रम् an offering of land; अक्षयान् लभते लोकान् भूमिसत्रं हि तस्य तत् Mb. -समीकृत *a.* thrown to the ground, floored (Mar. जमीनदोस्त); वानरै राक्षसाश्चापि द्रुमैर्भूमिसमीकृताः Rām. 6. 52. 3. -संनिवेशः the general appearance of a country. -संभवः, -सुतः 1 the planet Mars. -2 an epithet of the demon Naraka. (-वा, -ता) an epithet of Sitā. -स्थ *a.* being, standing on the ground; भूमिष्ठे नोत्सहे योद्धुं भवन्तं रथमास्थितः Mb. 5. 179. 1. -स्रुः an earth-worm. -स्पृश *a.* 1 blind. -2 lame, cripple. (-*m.*) 1 a man. -2 mankind. -3 a Vaiśya. -4 a thief. -स्फोटः a mushroom.